

APLIKACE ZÁVĚRŮ ÚNOROVÉHO ZASEDÁNÍ ÚV KSČ NA OBLAST BOJOVÉ POHOTOVOSTI ČSLA

Od 14. sjezdu KSČ v roce 1971, který stanovil naší ČSLA základní vojensko-politický program na celý pětiletý plán, uplynul rok. Byl to rok naplněný intenzívní prací velitelského sboru všech stupňů, řadových vojáků, základních organizací KSČ i SSM. Rozsáhlá stranická, politická i odborná výchova a výcviková práce přinesla určité výsledky. Projevily se v dobrém splnění úkolů výcvikového roku 1971 ve všech oblastech. Upevnila se i bojová pohotovost ČSLA.

Ministr národní obrany při hodnocení uplynulého roku v této souvislosti řekl: „Bojová a mobilizační pohotovost se dále zvýšila. Velitelé a štáby získali i praktické návyky z mobilizačních úkolů. Bylo dosaženo zkrácení norem při uvádění vojsk do bojové pohotovosti ...“

Dosažené pozitivní výsledky minulého roku nás zavazují, abychom v letošním výcvikovém roce i v dalších letech nepolevili ve svém úsilí o splnění plánovaných úkolů v oblasti bojové pohotovosti, ale právě naopak, abychom tyto úkoly plnili ve vyšší kvalitě. Tento úkol vyplývá nejen z rozkazu ministra NO pro výcvikový rok 1972, ale i ze zasedání ÚV KSČ dne 17. 2. 1972, které výtýčilo zásadní úkoly pro realizaci závěrů 14. sjezdu v ekonomické oblasti.

Při studiu „Zprávy předsednictva ÚV KSČ z únorového zasedání ÚV KSČ“ mohou vznikat dvě základní varianty nejasností o platnosti tohoto materiálu v oblasti bojové pohotovosti.

1. Vzhledem k tomu, že ČSLA není výrobním závodem, mohou vznikat pochybnosti o konečném efektu aplikace ustanovení této „Zprávy“ v oblasti bojové pohotovosti.

2. Při posuzování zásad stanovených ve „Zprávě“ mohou vznikat názory, že při důsledné realizaci těchto požadavků bude negativně ovlivňován další růst bojové pohotovosti ČSLA.

První možnou nejasnost vysvětluje samotná „Zpráva“ stanovením charakteristiky hospodářského programu 14. sjezdu:

„Hospodářský program 14. sjezdu nelze chápat v úzkém technickoeconomic-kém smyslu, ale v celém jeho společenském a revolučním dosahu jako zápas za trvalý růst produktivity práce, za uplatnění všech tvořivých sil a schopností společnosti v zájmu zvyšování životní úrovně lidu. Je to úkol, který se týká jak oblasti výroby, tak i nadstavby práce strany, odborového hnutí i všech složek Národní fronty, státních a hospodářských orgánů i národních výborů — prostě všech vrstev i každého obyvatele našeho státu ...“

Vyplývá z toho, že tato „Zpráva“ má i v ČSLA plnou platnost. ČSLA je — přes plnění svého hlavního úkolu — ochrany socialistického státu před vnitřním i vnějším nepřítelem — hospodářskou organizací jako každá jiná správní organizace. I v ČSLA je možné a nutné prosazovat hospodárnost a efektivnost, mobilizovat vnitřní rezervy, zvyšovat produktivitu práce, komplexní socialistickou racionalizaci, efektivně využívat paliva, suroviny a materiály všeho druhu, prosazovat technický rozvoj, zlepšit a zdokonalovat řídicí činnost velitelů a štábů apod.

To, že ČSLA není výrobní organizací, tyto požadavky naopak zvýrazňuje, neboť vše co se ušetří na rozpočtu ČSLA, to může být využito k dalšímu zvyšování životní úrovně všeho našeho lidu.

K druhé možné nejasnosti je nutné zcela jednoznačně říci, že plné a všestranné zabezpečení ČSLA a vytváření všech materiálových podmínek pro dosažení vysoké bojové pohotovosti je jeden z hlavních úkolů branné politiky, vyjádřený v rezoluci 14. sjezdu KSČ.

Proto musí být mezi požadavkem vysoké bojové pohotovosti a závěry únorového pléna vytvořena rovnováha. Nesmí docházet ke konfliktům rozporům mezi požadavky bojové pohotovosti na jedné straně a možnostmi jejich finančního, materiálového a technického zabezpečení na straně druhé.

Zajištění vysoké bojové pohotovosti bude vždy zabezpečeno nezbytnými finančními, materiálovými i technickými prostředky. Otázka však zní, jak efektivně budou tyto prostředky využívány. **Proto zásady zvýšení hospodárnosti platí plně pro celou ČSLA obecně a pro bojovou pohotovost, jako jednu z oblastí činnosti ČSLA, zvláště.**

Požadavek zvýšení efektivnosti není v ČSLA uplatňován poprvé. Již v dřívějších letech, zvláště po 12. a 13. sjezdu byly hledány určité cesty splnění tohoto úkolu. Prakticky na všech stupních byly zpracovány různé plány realizace tohoto požadavku. Po určité době však z objektivních i subjektivních důvodů tyto plány ztrácely na účinnosti.

Mezi **objektivní příčiny** patřily především rozpory mezi rozsáhlostí výcvikových úkolů a požadavků a možností jejich plnění, malá perspektivnost a z toho vyplývající časté změny výcvikových plánů (zvláště na nižších stupních velení) a nakonec i nedůsledná kontrola přijatých záměrů. Pochopitelně, kde není uplatňována náročná kontrola, tam nastupuje mechaničnost a rutinérství, přerůstající do pasivity. Takovýto stav není příznivý pro prosazování efektivnosti, novátorství a odhalování rezerv.

Mezi **subjektivní příčiny** patří především to, že plánovaná opatření se nestala trvalým osobním úkolem každého komunisty. Pro jejich plnění nebyly získány ZO KSČ a mládežnické organizace. Patří sem i to, že velitelé a štáby částečně nedocenili tato opatření. Sledovali hlavní cíl dosáhnout co nejlepších výsledků ve výcviku, aniž přihlíželi k výši nákladů. Plánovaná opatření k zefektivnění se proto postupně stávala pouze jednorázovými akcemi s omezenou a dočasnou platností.

Hospodářská politika KSČ vytyčená 14. sjezdem není však úkolem, který lze řešit běžnými metodami a jednorázovou kampaní. „Zpráva“ uvádí, že... **„je to dlouhodobý úkol, k němuž bude třeba se pravidelně vracet a soustavně kontrolovat jeho plnění...“**

V článku chci naznačit, jakým směrem můžeme přistupovat k aplikaci závěrů ze „Zprávy předsednictva ÚV KSČ z únorového zasedání ÚV KSČ“ v oblasti bojové pohotovosti a dát tak podněty velitelům a štábům pro další tvůrčí přístup dle konkrétních podmínek jednotlivých útvarů.

Vycházím především z myšlenky „Zprávy“, **považovat za rozhodující soustředit síly především na využití těch rezerv, které můžeme relativně rychle a bez mimořádných dodatkových prostředků mobilizovat pro plnění plánu, z široké účasti všech příslušníků ČSLA.**

Zpráva předsednictva ÚV KSČ ze zasedání ÚV KSČ ze dne 17. 2. 1972 vysvětluje hlavní směry hospodářské politiky v několika oblastech. Protože některé oblasti se v ČSLA navzájem prostupují, zaměřím se na opatření zvýšení efektivnosti opatření bojové pohotovosti pouze ve čtyřech základních oblastech:

1. Mobilizace vnitřních rezerv;
2. Řídící činnost velitelů a štábů;
3. Komplexní socialistická racionalizace;
4. Úkoly ZO KSČ při zabezpečování vysoké efektivnosti bojové pohotovosti

ad 1) Mobilizace vnitřních rezerv

Při plnění závěrů únorového zasedání ÚV KSČ v oblasti bojové pohotovosti položíme hlavní důraz především na mobilizaci vnitřních rezerv. Tyto rezervy jsou u každého útvaru, ústavu a zařízení. Neznamená to, že je velitelé (náčelníci) a štáby vytváří záměrně. Vyplynávají z přebírání starých, přežitých návyků a stylu práce, z rutinérství, často i z tlaku času a množství úkolů, někdy i z určité apatičnosti.

Při prvním pohledu se zdá, že hlavní rezervy najdeme pouze u týlové a technické oblasti. Hlubší rozbor však ukazuje, že tyto rezervy jsou i v materiálové oblasti. Patří sem např.

— **účelné využívání času** pro nácviky bojové pohotovosti. Dosud je běžným zvykem, že nácviky bojové pohotovosti probíhají pouze v hodinách vyčleněných k tomu účelu plánem výcviku a výchovy. To je správné, kromě toho můžeme však **využít k procvičení dílčích otázek bojové pohotovosti** (takticko-pořadovou formou) **prakticky každého zaměstnání** (rychlé sbalení polní výstroje, příprava osobních věcí pro likvidaci skupiny, ustrojení, odběr zbraní, odchod řidičů k vozidlům, vynášení rotního materiálu, apod.)

— **účelné využití bojové techniky** pro nácviky bojové pohotovosti. Každý výjezd bojové techniky (na taktická cvičení, střelby, řízení apod.) **můžeme zahajovat metodickým nácvikem bojové pohotovosti**. Při vyvedení bojové techniky mimo kasárna můžeme jí využít k procvičení dílčích otázek bojové pohotovosti. Zásadou by mělo být, že techniku budou vojska využívat k nácvikům bojové pohotovosti teprve po získání nezbytných návyků v takticko-pořadové přípravě. Komplexní nácviky bojové pohotovosti (s úplnou technikou) útvarů v posádkách s několika útvary měly by probíhat vždy **formou komplexních posádkových metodických návyků** za nejsložitějších podmínek. Tím můžeme získat obraz o realitě plánovaných opatření.

— **zvýšení reálnosti časových norem** pro dosahování bojové pohotovosti v jednotlivých prostorech. Kontroly dokazují, že normy jsou často zaokrouhlovány ve prospěch útvaru bez ohledu na skutečné možnosti a potřeby bojové pohotovosti. Toto zaokrouhlování velitelé trpí, neboť zlehčuje splnění úkolů při prověrkách bojové pohotovosti. Ve svém důsledku je však škodlivé.

— **zlepšení kontroly a údržby signalizačního zařízení** všeho druhu. Postupně je zaváděno do vybraných útvarů typizované signalizační poplachové zařízení (SPZ). Zavádění je však vinou útvarů pomalé a materiál za několik milionů Kčs je ve skladech nevyužit, čímž se jeho životnost nejen zkracuje, ale hlavně tento materiál neslouží svému účelu. Některé útvary nevěnují vybudovanému SPZ potřebnou péči a z nedbalosti dochází k jeho poškození a vyřazení z činnosti na určitou dobu. Finanční, materiálové i časové náklady na opravy (nepočítám práci vojáků odtahovaných od výcviku), to jsou rezervy, které lze ušetřit.

— **socialistická soutěž**, která byla v posledních letech opomíjena. Lze ji plně realizovat i v oblasti bojové pohotovosti. Vyžaduje však, aby velitelé a štáby pracovali **průměrné časové normy pro jednotlivce, čety i roty ve všech dílčích úkonech od vyhlášení bojového poplachu až po dosažení pohotovosti v určených prostorech** (ustrojení jednotlivce, odchod řidičů do parku, výdej zbraní, vynesení rotního materiálu a jeho naložení na určená vozidla, odchod vojsk, příprava bojové techniky k výjezdu apod.)

Zvyšování bojové pohotovosti podporuje socialistická soutěž i v jiných oblastech, jako je soutěž v údržbě bojové techniky, v úsporách PHM, zvyšování tělůdnosti, fyzické zdatnosti, ve střelbě apod.).

— **předávání zkušeností, rozvíjení zlepšovatelského hnutí a účinná ideologická práce**, jsou dalšími formami, které nám pomohou odhalovat skryté vnitřní rezervy a tím vytvářet podmínky pro zlepšení bojové pohotovosti v celku.

ad 2) **Rídící činnost velitelů a štábů**

Odhalování rezerv v bojové pohotovosti, přesto že se na něm budou podílet všichni příslušníci ČSLA ovlivňuje bezesporu i řídicí činnost velitelů a štábů. Ti musí vidět konečný cíl a přizpůsobit mu i metodu plnění stanoveného plánu.

Největší nároky klademe na nižší velitele (velitele praporů, rot a čet), neboť u nich nabývá plán konkrétní podobu Rozvrhu zaměstnání či Písemné přípravy na zaměstnání. Na tomto stupni velení a řízení bude účinnost zefektivnění činnosti nejhmotatelnější a projeví se v konkrétní podobě úspor.

Tím však nemyslím, že vyšší velení zkvalitněním své řídicí a organizačské práce se nepodílí na zefektivnění bojové pohotovosti. Naopak, čím vyšší štáb, tím větší efekt přinese každé přijaté opatření, které bude založeno na předběžných kalkulacích, sladěných s celkovou koncepcí bojové pohotovosti ČSLA.

Součástí rozborové činnosti štábů všech stupňů by mělo být souběžné vyhodnocování výsledků výchovy a výcviku s vyhodnocováním nákladů vynaložených na dosažení těchto výsledků. Pochvalu si zaslouží ten velitel, který dosáhne nejlepších výsledků při nejnižších průměrných nákladech na jednoho příslušníka útvaru.

Stanovení, sledování a vyhodnocování ukazatelů hospodárnosti v oblasti bojové pohotovosti bude přinášet řadu složitých problémů a obtíží. Jistě se však

v materiální a finanční oblasti najde dost schopných odborníků, aby v součinnosti s operačními odděleními a veliteli vypracovali obecně platný systém srovnávání efektivního hospodaření každého útvaru.

ad 3) **Racionalizace**

Nevyhnutelnost racionalizace platí i pro oblast řízení. V důsledku kádrových opatření v r. 1970—71 došlo k částečnému snížení počtu osob štábů všech stupňů. Dočasné nedoplnění velitelského sboru je nahražováno zvýšenou intenzitou práce zbývajících pracovníků. Tento stav nemůže být trvalým jevem. Protože nové naplnění kvalifikovanými kádry je otázkou perspektivní, musíme hledat způsoby nahrazení chybějících kvalifikovaných pracovníků racionalizační práce zbývajících pracovníků. To vyžaduje:

- přehodnotit množství a pořadí plněných úkolů z hlediska jejich důležitosti a při jejich plnění postupovat metodou hlavního článku,

- maximálně snížit nadbytečnou administrativu a větší pozornost věnovat komplexní analýze příčin kladů a nedostatků i konkrétnosti a splnitelnosti přijatých opatření k jejich odstranění,

- spolu s tím přehodnotit reálnost metodiky činnosti štábů v míru i v poli,

- k urychlení a zkvalitnění práce hledat nové formy a způsoby stylu práce od jednotlivce počínaje a celými štáby konče,

- v rozsáhlejší míře se naučit využívat mechanických, poloautomatických i automatických racionalizačních prostředků,

- zjednodušit celý systém řízení a urychlit schvalovací procesy náčelníků. Toho dosáhneme přenesením hlavního úsilí náčelníků z konečného schvalovacího procesu na ovlivnění zámyslů a idejí pracovních úkolů již v počátečním stadiu práce,

- pokračovat v denivelizaci odměňování za práci. Lépe ocenit dobrou a kvalifikovanou práci a přísněji postihovat práci špatnou a nekvalitní,

- zlepšovat pracovní prostředí a vytvořit podmínky, aby pracovní kolektivy i jednotlivci mohli plně uplatňovat své schopnosti. Uspokojení z práce každého příslušníka ČSLA je nejen důležitým činitelem zvyšování bojové pohotovosti, ale i současně předpokladem sebeuplatňování příslušníka ČSLA.

V rámci komplexní socialistické racionalizace budou v průběhu pětiletého plánu zaváděny do ČSLA v oblasti bojové pohotovosti některé nové vyzrůumívací a svolávací systémy, které umožní vojákům z povolání více využívat svého osobního volna k odpočinku a reprodukci svých osobních sil. Současně tyto prostředky urychlí vyzrůumění vojáků z povolání a ušetří značný počet sil a prostředků vyčleněných do systému pěších a motorizovaných spojek. Čím dokonalejší technika však bude zaváděna, tím větší požadavky bude klást na zvyšování úrovně jejího udržování v provozuschopnosti.

ad 4) **Úkoly ZO KSČ při zabezpečování vysoké efektivnosti bojové pohotovosti**

„Zpráva“ z únorového zasedání vysvětluje, že požadovaných výsledků v hospodářské politice dosáhneme jen tehdy, jestliže se tomuto úsilí postaví do čela strana. Při tom stanoví i metodu plnění tohoto úkolu. Říká:

„Nejde v žádném případě o to, aby stranické orgány a organizace přebíraly na sebe úkoly a odpovědnost příslušných státních a hospodářských orgánů,

aby se vracely k nesprávné a překonané praxi jejich nahražování. Úkol záleží v tom, aby celá škála prostředků politického působení strany byla využita pro řešení těchto úkolů ...“

V ČSLA mají se zabezpečováním služebních úkolů stranické organizace bohaté zkušenosti. Praxe potvrzuje, že aktivizace komunistů a všech bezpartijních při plnění hlavních úkolů výcvikového roku (manévry, taktická cvičení, VŠC, střelby, apod.) je jedním z hlavních důvodů dosahování dobrých a výtečných výsledků.

Je pochopitelně snazší, zaktivizovat masy vojáků k uvedeným krátkodobým konkrétním úkolům, než k trvalé činnosti zefektivňování celého života vojsk ČSLA.

Abychom mohli dosáhnout kladných výsledků i v této oblasti, neměly by ZO KSČ a organizace SSM stavět obecné, všezahrnující úkoly, ale naopak, rozdělit úkoly komunistům tématicky po odbornostech v nichž pracují. Při tom bude nutné ukládat úkoly komunistům vojákům z povolání a základní služby úkoly diferencovaně. Cílem je, aby každý komunista i svazák měl konkrétní úkol.

Mohou to být úkoly v rozvoji soutěže ve všech oblastech výchovy a výcviku, při prosazování racionalizačních opatření při zavádění a využívání bojové techniky, rozvoj zlepšovatelského hnutí, v péči o zlepšení životního prostředí ubytovacích prostorů, dílen, cvičišť parků apod.

Komunisté a svazáci sami však úkol nesplní, nepodaří-li se jim získat pro plnění tohoto úkolu všechny příslušníky útvaru (velitelství). Proto hlavní bude nejen plnění dílčích konkrétních úkolů, ale především osobní agitační práce v masách nestraníků. Nejlepší agitací je osobní příklad. Budou-li se slova komunistů a svazáků (ať již jde o velitele či řadové vojíny) rozcházet s činy, potom nelze počítat s dlouhodobým zájmem a iniciativou bezpartijních.

Proto je nezbytné, aby stranické a svazácké organizace velmi těsně spolupracovaly s velením a celým štábem, aby velitelská a stranická činnost se vzájemně doplňovala (ne se zdvojovala či se rozcházel).

Určité problémy mohou stranickým a svazáckým organizacím nastat při projednávání a zabezpečování zvýšení efektivity na úseku bojové pohotovosti. Každý stupeň má být seznámen s problémy bojové pohotovosti jen potud, pokud je to nezbytné k splnění plánovaného úkolu. Proto bude hlavní těžiště při rozpracování Plánu opatření k splnění únorového zasedání ÚV KSČ v oblasti bojové pohotovosti položeno do štábů a ZO jednotlivých velitelství. ZO KSČ u praporů budou řešit pouze dílčí úkoly v tom rozsahu, který jim přísluší.

Spolu s konkrétním rozpracováním a rozdělením úkolů musí všichni komunisté a svazáci rozvíjet ideologickou práci k objasňování cílů programu 14. sjezdu. „Zpráva“ o tom říká ...“ I když ideologické působení nemůže samo o sobě nahradit věcné řešení problému, může a musí sehrát velkou roli ve vytváření ovzduší skutečné náročnosti a nesmířitelnosti k nedostatkům, ovzduší, které bude podporovat a oceňovat dobrou práci, ale pranýřovat zaostalost a lajdáctví ...“

Velmi důležitá je kontrola plnění zpracovávaných plánů. Zpráva z únorového zasedání ÚV KSČ k tomu říká ...“ Prosazování linie 14. sjezdu a plnění úkolů pětiletky musí se stát i hlavním obsahem uplatňování práva kontroly. Nemá-li být formální, musí se stát věcí všech komunistů, nástrojem prosazování politiky strany, boje proti nedostatkům, rozvíjení kritiky a aktivizace členů

strany. Bude správné, aby též stranické orgány a organizace pravidelně čtvrtletně hodnotily komplexně plnění plánu...

Při tom je třeba mít vždy na mysli, že všechna hospodářská opatření je nutné vysvětlovat v souvislosti s brannou politikou KSČ, objasňovat význam obrany ČSSR, pochopení úlohy ČSLA k zabezpečení vlasti zejména z hlediska závazků v organizaci států účastníků Varšavské smlouvy.

Závěrem chci zdůraznit, že každý stupeň velení bude postupně rozpracovávat zásady únorového zasedání ÚV KSČ ve všech oblastech života ČSLA podle svých konkrétních podmínek.

Vzhledem k velké rozdílnosti druhů vojsk ČSLA a konkrétním zvláštnostem jednotlivých útvarů dle svého předurčení, mohl jsem dát pouze základní obecnou orientaci pro rozpracování tohoto úkolu v oblasti bojové pohotovosti, platnou pro všechny druhy vojsk a služeb.

Současně chci říci, že přes plné prosazování závěrů únorového zasedání ÚV KSČ do praxe, budou uskutečňována některá opatření, která při laickém pohledu budou zdánlivě v rozporu s uvedeným usnesením. Protože oblast bojové pohotovosti ČSLA je utajovaná, nemohou být důvody pro to či ono opatření rozváděny. Je proto nezbytné, respektovat opatření centrálních úřadů, svazů a svazků, neboť i na tomto stupni velení komunisté — náčelníci i ZO KSČ hodnotí každé své rozhodnutí z hlediska únorového zasedání ÚV KSČ.

Svědčí o tom opatření, směřující k další racionalizaci systému vyrozumění vojáků z povolání, systému vyhlašování bojového poplachu i snaha umožnit podřízeným stupňům velení maximální iniciativu v rozpracování úkolů bojové pohotovosti.

Závěry únorového zasedání ÚV KSČ musí plnit všechny stupně velení současně, bez čekání na „upřesňující pokyny shora“.